

Данас на Позорју

9–12.00 часова / Академија уметности Нови Сад (Ђуре Јакшића 7)

Позорје младих

Глумачка радионица „Стања“

Радионицу води Ђерђ Херњак

11.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Јами дистрикт

15.00 часова / Позориште младих, Мала сцена

Позорје младих

Догађа се у Србији сада и увек (према тексту Бранислава Нушића)

Факултет савремених уметности Београд

II година глуме

Класа: Божидар ЂУРОВИЋ, проф.

Асистент: Хаџи Ненад МАРИЧИЋ, доцент

Играју

СТРАХИЊА ПАДЕЖАНИН, МАРКО НИКОЛИЋ, СТЕФАН СТАНОЈЕВИЋ, НИКОЛА ПЕТРОВИЋ, АЛЕКСА РАИЧЕВИЋ, МИЛАН ТОШИЋ, НЕНАД ПЕТРОВИЋ, МАРИЈА СТАНКОВИЋ, ЈОВАНА ГОЛУБОВИЋ, КАТАРИНА ЈЕВТИЋ, БРАНКА МИЛОВИЋ, РАДОМИРКА ШАРИЋ, МИЛИЦА МАРЈАНОВИЋ, ЈОВАНА ТОМИЧИЋ, МАРИЈА ВУЈИНОВИЋ, ОЛИВЕРА ГРУЈИЋ, КАТАРИНА ЖИВКОВИЋ, НИНА СТАМЕНКОВИЋ

Представа траје 1 сат и 10 минута

17.00 часова / Културни центар Новог Сада

Позорје младих

Жанровизија (колаж)

Академија уметности Београд

III година глуме

Класа: Оливера ВИКТОРОВИЋ ЂУРАШКОВИЋ, ванр. проф.

Асистент: Горан ЈЕВТИЋ, доцент

„Јадници“ Виктора Игоа

Фантин: **КАТАРИНА ЈОВАНОВИЋ**

Надзорник: **ВАЊА СТАНКОВИЋ**

„Господа Глембајеви“ Мирослава Крлеже

Баруница Кастели-Глембај: **МАРИЈА КЛАНЦ**

Леон Глембај: **МАРКО МИЛОШЕВИЋ**

Ангелика: **МАРИЈА ЖЕРАВИЦА**

„Марија Стјуарт“ Фридриха Шилера

Марија Стјуарт: **ЈАНА ОКИЉ**

Елизабета Тјудор: **ЕНА КРИСТИНА МАТОШЕВИЋ**

„Смртоносна мотористика“ А. Поповића

Марица: **КАТАРИНА ЈОВАНОВИЋ**

Катица: **МАРИЈА ЖЕРАВИЦА**

Аница: **ВАЊА ЈОВАНОВИЋ**

Марела: **МИНА МИЛИЋЕВИЋ**

Павица: **САРА ПЕЈЧИЋ**

Силвана: **АНТОНЕЛА ВАСИЋ**

„Ђелава певачица“ Ежена Јонеска

Госпођа Смит: **АНА СТЕВИЋ**

Господин Смит: **ДИМИТРИЈЕ СТАЈИЋ**

Госпођа Мартин: **ВАЊА ЈОВАНОВИЋ**

Господин Мартин: **САША НИЋИФОРОВИЋ**

„Кате Капураница“ Влаха Стулија

Кате: **МАРИЈА КЛАНЦ**

Лукета: **САВА СТОЈАНОВИЋ**

Маре: **САРА ПЕЈЧИЋ**

Павица: **МИНА МИЛИЋЕВИЋ**

Шјора Перина: **АНТОНЕЛА ВАСИЋ**

Тони: **ВАЊА СТАНКОВИЋ**

Шјор Канћелер: **САША НИЋИФОРОВИЋ**

19.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“

Такмичарска селекција

Мина Ђирић, Галина Максимовић, Неда Гојковић, Маша Радић

...И ОСТАЛИ

Установа културе „Вук Стефановић Караџић“ Београд

Копродуцент: Мерлинка фестивал

Режија: **СТЕВАН БОДРОЖА**

Сценографија: **МИЛАН МИЛАДИНОВИЋ**

Костимографија: **ВЛАДИСЛАВА ЈОЛЦИЋ**

Улоге

АНЂЕЛА ЈОВАНОВИЋ

БОЈАНА ЗЕЧЕВИЋ

ЖЕЉКО МАКСИМОВИЋ

НИКОЛА ШУРБАНОВИЋ

Представа траје 1 сат и 30 минути

20.00 часова / Галерија „Колектив“, Карађорђева 53, Београд

Простори Мејне Хочевар

Отварање изложбе сценографских радова

Организатори: Факултет техничких наука Нови Сад и Галерија „Колектив“, Београд

21.00 час / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“

Међународна селекција „Кругови“

Мате Матишић

ЉУДИ ОД ВОСКА

Хрватско народно казалиште Загреб (Хрватска)

Редитељ: **ЈАНУШ КИЦА**

Сценографија: **СТУДИО НУМЕН, ИВАНА ЈОНКЕ**

Костимографија: **ДОРИС КРИСТИЋ**

Музика: **ТАМАРА ОБРОВАЦ**

Дизајн светла: **АЛЕКСАНДАР ЧАВЛЕК**

1. БОЖАВАТЕЉИЦА

Виктор: **ГОРАН ГРГИЋ**

Ана: **АНА БЕГИЋ**

Јевреса: **КСЕНИЈА МАРИНКОВИЋ**

Маријан: **ИВАН ЈОНЧИЋ**

Господин: **СЛАВКО ЈУРАГА**

Немања: **ЛУКА ДРАГИЋ**

2. ПРВИ МУСЛИМАН У СЕЛУ

Виктор: **ГОРАН ГРГИЋ**

Никола: **СИНИША ПОПОВИЋ**

Јозо: **БОЈАН НАВОЈЕЦ**

Јуре: **ИВАН ГЛОВАЦКИ**

Анте: **МИЛАН ПЛЕШТИНА**

Мићун: **СИЛВИО ВОВК**

Дуле: **КРИСТИЈАН ПОТОЧКИ**

Маринко: **АЛЕН ШАЛИНОВИЋ**

Младенка: **ЈЕЛЕНА ПЕРЧИН**

3. ИСПОД ПЕРИКЕ

Виктор: **ГОРАН ГРГИЋ**

Ана: **АНА БЕГИЋ**

Јасна: **АЛМА ПРИЦА**

Маријан: **ДАМИР МАРКОВИНА**

Сестра: **ВАЊА МАТУЈЕЦ**

Тренерица мажореткиња: **ИВА МИХАЛИЋ**

Дадиља: **КАТИЈА ЗУБЧИЋ**

1. дадиља, Славица: **БАРБАРА ВИЦКОВИЋ**

2. дадиља, Ксенија: **ОЛГА ПАКАЛОВИЋ**

3. дадиља, Николина: **ИВАНА БОБАН**

4. дадиља, Магдалена: **ДОРА ЛИПОВЧАН**

Представа траје 2 сата и 50 минути са паузом

21.00 час / СНП, Камерна сцена

Позорје младих

Диана Мехеик: Јерихонска ружа

Ежен Јонеско: Нови станар

НОВА академија уметности Београд

Студенти II и III године глуме

Класа: Љубиша Ристић, проф.

Диана Мехеик

ЈЕРИХОНСКА РУЖА

Режија: Ајдин Хузејровић

Играју

Олена/Амал: **ГАБРИЕЛА АЏИЋ**

Надин: **МАГДИ ЕЛ –АСРАГ**

Фаду: **ЕЛДАР ЗУБЧЕВИЋ**

Анис: **ВОЈИСЛАВ ТОМИЋ**

Проститутка 1: **ЂОРЂЕ ГАЛИЋ**

Проститутка 2: **ЈАНА МИХАИЛОВИЋ**

Проститутка 3: **КРИСТИНА ЈОВАНОВИЋ**

Представа траје 65 минута

Студенти свих година глуме

Класа: Љубиша Ристић, проф.

Ежен Јонеско

НОВИ СТАНАР

Режија: Урош Нововић

Асистент режије: Јелена Ристељић

Сценски покрет: Тамара Томановић

Музика: Михаило Маринковић

Играју

Господин: **МАРКО ТОПОЛОВАЧКИ**

Настојница: **ДЕЈАНА ЏИНИЋ**

Први носач: **ГАБРИЕЛА АЏИЋ**

Други носач: **МИЛАНА МАТЕЈИЋ**

Представа траје до 55 минута

Такмичарска селекција ...И ОСТАЛИ

Извештај селектора

Такмичарска селекција

...И ОСТАЛИ, писци Маша Радић, Мина Ћирић, Неда Гојковић, Галина Максимовић, режија Стеван Бодрожа, Установа културе „Вук Стефановић Караџић“ Београд (Србија)

Омнибус четири младе ауторке којима ово није сценски деби, већ успешни наставак сарадње са редитељем Стеваном Бодрожом на сцени Установе културе „Вук Караџић“. Маша Радић, Мина Ћирић, Неда Гојковић и Галина Максимовић испричале су убедљиву повест о низу ситуација у којима се нехотице читава препознатљив нехајан, па и недопустиво гори однос према онима који нису ми него они који су ...и остали.

Бошко Милин

Екс либрис

ЛЕНА: Само да разрешимо ствар. Јако је озбиљно. Видите да је данас празна учионица. Ти родитељи... Они се већ плаше да пошаљу децу у школу.

ГАБРИЈЕЛА: Плаше се. Да те питам нешто. Је л' теби неко некад рекао да си вашкава? Је л' било да те сваки дан гађају сапуном и вичу ти да се мало пропереш? Па онда да те зајебавају како делиш кревет са десет браће и сестара? А све сам урадила. Само њега имам. За леба и сапун се увек нађе. А деца све опет исто. И да се уваља у десет литара шампона, смрди им. И шта да уради него да им лупа чврге?

ЛЕНА: Извините, стварно, никад ми се није пожалио да га неко дира. А и да јесте, насиље никад није решење.

ГАБРИЈЕЛА: А шта ти мислиш, не дирају га?

ЛЕНА: Да ми је икада ишта рекао, сви бисмо лепо поговорали...

ГАБРИЈЕЛА: Добро, добро! Овде ми сви нешто много разговарате, нико ништа да уради. Важи. И знаш шта? Преписаћу га.

ЛЕНА: Хоћете?

ГАБРИЈЕЛА: Преписаћу га што ми је мука више да се расправљам. У свакој школи исто. И учитељи и учитељице. И ви сте сви исти, само мењате фризуру.

(Маша Радић, Мина Ћирић, Неда Гојковић, Галина Максимовић, ...и остали)

Списатељице

Мина Ћирић

Рођена је 1994. у Београду. Дипломирала драматургију на Факултету драмских уметности у Београду (2017). Тренутно похађа мастер драматургије.

Изведене представе: *Трамвај звани Самоћа* (коауторка; УК „Вук“, р. Стеван Бодрожа), *Трезнилициће* (по драмским текстовима Николаја Кољаде; УК „Вук“, р. С. Бодрожа), *Плен* (драматургија; сцена „Мата Милошевић“, р. Јована Стојановић), *Скоро ја грама* (драматургија; УК „Вук“, р. Максим Милошевић), *Здраво, ми смо оркестар* (ауторка; Београдска филхармонија), *Све што нико не сме* (ауторка; фестивал „Звездариште“), *На њола њуја*, драматизација бајке *Принцеза на зрну зрачка* (ауторка, Дом културе Раковица), *Нисам крива* (ауторка; ДАДОВ, р. Владан Ђурковић), *...и остали* (коауторка; УК „Вук“, р. С. Бодрожа), *Himmelweg* (драматургија; АКУД „Бранко Крсмановић“, р. М. Милошевић) Изведена јој је радио драма *Шах-мај* (Драмски програм Радио Београда, р. Александар Малданер). Уврштена је у књигу *Приче с мало з одмора* (збирка драмских текстова Филипа Јокановића, Павла Лазаревића, Милице Костић, Ирине Субаков, Мине Ћирић и Сташе Петровић). Књига је била један од програма овогодишње Битеф Полифоније.

Галина Максимовић

Рођена 1993. у Зрењанину. Апсолвенткиња драматургије на Факултету драмских уметности у Београду.

Једна од ауторки текстова за представе *Трамвај звани самоћа* (2017), *...и остали* (2018), обе премијерно изведене у Установи културе „Вук Стефановић Караџић“ у режији С. Бодроже. У истој Установи радила је као једна од драматуршкиња на представи *Трезнилициће* (2017), по текстовима Николаја Кољаде, у режији С. Бодроже. Са колегама са ФДУ радила је на неколико позоришних и радио пројеката. Добитница *The Best Young Critic Award* за филмску критику, 2016. Награду додељује фестивал AltCine Action! у Атини, а награда је подразумевала учешће у целогодишњем програму филмске писмености у оквиру балканских филмских фестивала. Похађала је неколико радионица филмске критике у Србији, укључујући и Летњу школу драматургије у оквиру Фестивала филм-

ског сценарија у Врњачкој Бањи, 2016. Сарађивала је са кинеским онлајн часописом *Cinephilia* као филмска критичарка, а рад о српском филму почетком 2000-их објављен јој је у румунском часопису *Hyperkino* у издању универзитета Huregion.

Превела је драму *Црвена* Џона Логана за Град театар Будва (2016).

Добитница награде „Јосип Кулунџић“ ФДУ Београд за изузетан допринос у области позоришта, филма, радија, телевизије или критике (2017).

Неда Гојковић

Рођена 1994. у Београду. Апсолвенткиња драматургије на Факултету драмских уметности у Београду. Током студија сарађивала је на бројним студентским позоришним и филмским пројек-

тима. Похађала је радионицу филмске критике код Ивана Велисављевића у оквиру Фестивала сценарија у Врњачкој бањи (2016). Писала је сценарио за филм *Надживети корњачу* (са Катарином Живановић, која потписује и режију), који је 2017. награђен као најбољи БХ филм на Сарајевском филмском фестивалу. Радила је као драматург на пројектима ауторке Душанке Стојановић Глид – *Музичко-грамски манифест* (премијерно изведен у Задужбини Илије М. Коларца, 2017) и *Најгоре најбоље време* (премијерно изведен у Српском културном центру у Паризу). С редитељем Стеваном Бодрожом сарађивала напредставама *Трамвај звани самоћа*, *Трезнилициће* (адаптација три комада Николаја Кољаде), *...и остали*. Тренутно ради на монодрами о Вивијен Ли *Ја нисам била овде*, која ће имати премијеру у текућој позоришној сезони, на сцени УК „Пароброд“.

Добитница награде „Јосип Кулунџић“ ФДУ Београд за изузетан допринос у области позоришта, филма, радија, телевизије или критике (2017).

Маша Радић

Рођена 1993. у Београду. Уписала је драматургију на Факултету драмских уметности у Београду, 2012. Учествовала у писању сценарија за бројне краткометражне и средњометражне студентске филмове, написала и неколико изведених радио драма.

Њена прва професионална представа *Трамвај звани самоћа*, у режији Стевана Бодроже, доживела је запажен успех, те је с њим наставила сарадњу на представама *Трезнилициће*, *...и остали*.

Редитељ

Стеван Бодрожа

Рођен 1978. у Београду. Завршио је позоришну режију на београдском Факултету драмских уметности. Више од петнаест година професионално је активан на позоришним сценама у Србији, Црној Гори, Босни и Херцеговини и Аустрији. Режирао је у Београдском драмском позоришту, Битеф театру, Народном позоришту Београд, Атељеу 212, Малом позоришту „Душко Радовић“, Драма и опери „Мадленијанум“, Црногорском народном позоришту, Мостарском театру младих, Босанском народном позоришту Зеница, Театру Nestroyhof-Намакот и Hundsturm театру у Бечу, као и у низ других позоришта. Девет година предавао је на Факултету драмских уметности у Београду. Режирао је текстове значајних класичних и савремених писаца.

Режије (избор): *Медеја*, *материјал* Х. Милера, *Прометјеј у оковима* Есхила, *Ифиџенијина смрт* у *Аулиди* Еурипида, *Учене жене* Молијера, *Госиња од мора* Ибзена, минијатуре Самјуела Бекета.... Режије савремених текстова: *Госињин* Филипа Лолеа, *Лице од ѿламена* Маријуса фон Мајенбурга, *Мали Геза* Јаноша Хаја, *У самоћи ѿмучних ѿоља* Б.-М. Колтеса, *Ласице* Бојане Мијовић, *о.REST IN PEACE* Јетона Незираја, *Млијеко у ѿраку* Драгане Трипковић, *Пуѿољци* Сање Домазет (по мотивима поезије Васка Попе), *Смећарник* Косте Пешевског и многе друге.

Учешће на фестивалима (избор): „Јоаким Вујић“, МЕС, Битеф, Југословенски позоришни фестивал Ужице, Фестивал босанскохерцеговачке драме, Бијенале црногорског театра... Двоструки добитник награде за најбољу режију на Фестивалу „Јоаким Вујић“, једанпут на Фестивалу савремене босанскохерцеговачке драме. Награду за најбољу режију добио је и на Фестивалу праизведби у Алексинцу. У последњих неколико сезона остварује запажену сарадњу са Установом културе „Вук Стефановић Караѿић“ – *Casa Novak* Тамаре Бијелић, *Трамвај звани самоћа* (омнибус Мине Ћирић, Галине Максимовић, Маше Радић и Неде Гојковић), *Трезнилишће* (по мотивима драма *Мурлин Мурло*, *Бајка о мрѿвој царевој кћери* и *Праћка* Николаја Кољаде), *...и осѿали* (омнибус Мине Ћирић, Галине Максимовић, Неде Гојковић и Маше Радић) и *Код шејѿана или једна добра жена* Сање Савић. Својевремено је учествовао у оснивању Пароброд театра.

Критика

Гласови младих

Драгоцену прилика да на једном месту проверите таленат чак четири нова (женска) гласа домаће драматургије, па чак и у оваквом, врло сведеном облику, заиста је ретка и на неки начин ексклузивна, те најпре треба дати безрезервну подршку продуцентима и УК „Вук“, који су се одважили на овакав пројекат. У тој похвали одмах треба додати и још једну димензију више, јер ово је, у ствари, ангажовани пројекат, с активистичким ако не и политичким конотацијама. Четири приче у *...осѿалима* заправо се баве маргиналицима и односом њихове најближе околине према њима, од ЛГБТ популације, преко свакодневног расизма према Ромима, менталних проблема, насиља у породици па до „ејѿизма“ и реконвалесценције.

На једноставној сцени, са три стране окруженој публиком, са сведеном, али показатељном функционалном сценографијом, четворо очигледно врло надахнутих глумца (Анђела Јовановић, Бојана Зечевић, Жељко Максимовић, Никола Шурбановић) с лакоћом прелазе из улоге у улогу у овим режијски једноставно постављеним, потентним сегментима, који директно иду на реакцију гледаоца и рачунају на изазивање, ако већ не његове емпатије, онда бар на гледаочево сагледавање и разумевања контекста одређеног проблема.

Режија Стевана Бодроже је полетна и значењски разноврсна, поставке су једноставне али ефектне и добро визуелно транспонују и подвлаче основне тезе текста. На пример, у другој причи, где је читава сцена постављена на изузетној косини, на којој глумци имају проблем да се одрже, а све то током покушаја учитељице да наизглед разумним (а у ствари дубоко расистичким) аргументима објасни мајци ромског дечака (и самој себи), захтев других родитеља да се дечак избаца из школе.

Овако постављена представа има проблем своје дидактичности и четири драматуршкиње с различитим успехом избориле су се са опасношћу да оно драмско не постане памфлетско. Вероватно најзаокруженији,

психолошки најделикатнији је трећи сегмент (ауторка Неда Гојковић), где је једна породична драма сагледана из неколико перспектива. Политички је најпрецизнији други сегмент (написала Галина Максимовић), који се бави већ поменути свакодневним расизмом који смо заборавили и да примећујемо. Први сегмент који се бави ЛГБТ популацијом (написала Мина Ћирић) је најстилизованији, док је четврти (написала Маша Радић) корпусом тема које захвата сигурно најамбициознији.

Треба имати у виду да су ово заиста млади гласови, тако да текстови понекад имају почетничких проблема – нагомилавање мотива, прибегавање општим местима, фокусираност на детаље, али све у свему, ...и *осћали* представља нам четири нове и, рекло би се, значајне ауторке са већ достигнути професионалним занатским умећем и оно што је најважније, са причама које су њима важне и које оне искрено и дубоко осећају. Представа је на неки начин генерацијска, и по теми и по њеним ауторима, те је заиста било дивно видети до суза дирнуте младе људе у публици који су спонтано и са страху реаговали на проблеме који су им представљени на сцени. Треба нам више оваквих представа.

Бобан Јевтић (*НИН*, 8. 3. 2018)

Главно обележје ове представе је искрен, непретенциозан и емотиван приказ стања кроз који појединац пролази у односу са самим собом и у односу према друштву. У томе је свакако највећи допринос дао редитељ који иза себе има већ низ успешних социјално ангажованих пројеката (*Мали Геза*, *Мерлинкина исповест*, *Привиђења из Сребреног вијека*, *Трамвај звани самоћа*, *Трезнилишће* и др). И овај пут се определио за сведенију режију, огољену потресним људским омнибус причама и искреном глумом. Играње на малој (Култ) сцени свакако је још више допринело већој интимности са самом публиком. Први текст бави се причом о геј младићу који има проблема с мајком неспремном да прихвати његов сексуални идентитет. Други текст говори о потешкоћама интеграције ромске деце у основне школе, трећи о мушкарцу који, због алкохолизма проузрокованог депресијом, губи породицу, док се четврти текст бави судбином жене која доживљава саобраћајну несрећу и постаје инвалид.

Све приче повезане су и сценографијом, која се у све четири сцене трансформише у различите целине симболизујући стан, учионицу или собу, дајући јој на тај начин посебан визуелни идентитет. Глумци су пристојно изнели своје улоге, верно дочаравајући психичка стања кроз која пролазе главни јунаци. Тако је Анђела упечатљиво изградила лик растројене мајке, неразумне и застрашене учитељице и забринуте баке; Зоран улоге брижног, али несрећног сина, разочараног и погубљеног оца; Никола, добродушног ромског дечака и брижљивог пролазника, а Бојана, као забринута мајка и разочарана жена, дала је можда и највећи глумачки допринос представи. Сви заједно, дали су слику савременог српског друштва са свим својим слабостима и манама, али и врлинама и добрим делима, не осуђујући појединца, али зато критикујући друштво које је томе допринело. Иако продукцијоно скромније урађена, представа афирмише пре свега младе писце и глумце, проблемски сагледава савремено друштво и апелује на разумевање и јасно противљење маргинализацији свих мањинских група код нас. Оставља горак укус наше реалности и поставља важна питања, тражећи од нас одговоре како бисмо постали бољи и одговорнији појединци. Једино тако можемо градити боље друштво у коме мора бити места за све.

(...) Оно што је на мене оставило јак утисак јесте животан и ангажован текст, као вечита борба обичних људи, из нашег потенцијалног окружења. Ова тематика подиже свест публике и актуелизује проблеме мањинских група и њихових пријатеља и породице. Описује људе из блиске визуре и даје наду да постајемо толерантнији и свеснији проблема са којима се они сусрећу. Помаже нам да разумемо нашу обавезу да градимо једно срећније друштво. Зато је савремени текст важан, поготово у време када институције и образовни механизми закажу или су спори и недовољно ефикасни. Тада се оставља простор младим људима, као гласу будућности и једне наде у лепше сутра.

Захваљујући ангажованим представама освешћујемо тренутак битисања овде и сада и кроз остварење сваког оваквог уметничког пројекта померамо се корак напред као друштво и појединац.

Марко Радојичић (*Ојштимисџи*)

Међународна селекција „Кругови“ ЉУДИ ОД ВОСКА

Екс либрис

ВИКТОР: Аха... Драго ми је... Иако сам написао „за дуго сјећање“, ја се заиста не сјећам сваке обожаваатељице којој сам дао аутограм...

ЈЕВРЕСА: А ја баш супротно... Памтим све ко да је јучер било... И концерта, и које сте песме свирали... Ви сте стајали лево од певача... И броја собе... и зелених фиранги у соби, и купатила... све памтим...

(Виктор је без ријечи зледа, очито није очекивао да ће о њој разговарати.)

АНА (Заинтересовано.): Какве собе...?

ЈЕВРЕСА: У хотелу Унион... Соба 206... Тамо су осамдесетих спавали сви рокери кад су свирали у Београду; Бијело дуње, Ајтомско склониште, Смак... (Истичући се Ани.) Зато сам хтела најпре с господином да разговарам... Нисам вас желела повредит.

ВИКТОР: А о чему заправо желите разговарати...?

ЈЕВРЕСА: О Немањи.

ВИКТОР: Немањи...? Којем Немањи?

ЈЕВРЕСА: Мом сину... То јест нашем...

(Мате Матишић, Људи од воска)

Писац

Мате Матишић

Драмски писац, сценариста, композитор и музичар. Рођен у Ричицама крај Имотског (1965), дипломирао је на Правном факултету у Загребу. Уредник у Драмском програму Хрватског радија и доцент на Академији драмске умјетности, где води драматуршки одсек.

Драмски првенац *Намигни му, Бруно!* произведен је у сплитском ХНК као *Бљесак златног зуба*, 1987. Од тада је написао и објавио петнаестак драмских текстова: *Легенда о светом Мухли*, *Божична бајка*, по мотивима комада *Josef und Maria* аустријског драмског писца Петера Туринија, *Цинцо и Маринко*, *Анђели Ба-*

билона, *Свећеникова дјеца*, *Балон*, *Фине мртве дјевојке*, *Посмртна трилогија* (*Синови умиру први*, *Жена без цијела*, *Ничији син*) те најновију драмску свиту у три става *Људи од воска* (*Обожаваатељица*, *Први муслиман у селу*, *Исход јерике*). Све драме су извођене у различитим хрватским позориштима, као и у Бугарској, Мађарској, Македонији, Србији, Словенији, Литванији, Русији.

Након што се филмски редитељ Крсто Папић одушевио његовом првом драмом, позвао га је крајем 1980-их на сценаристичку сарадњу за нови филм. Настао је *Животи са сирцем*, темељен на роману Ивана Аралнице, који је постигао светску славу и добио номинацију за Златни глобус те освојио Велику златну арену у Пули, као и два следећа филма, *Прича из Хрватске* и *Кад мртви зајјевају*, а заједно су написали и сценарије за *Инфекцију* и *Цвјетни прџ*. Наставио је сарадњу са филмским редитељима, те је био сценариста или косценариста филмова *Фине мртве дјевојке* Далибора Матанића (награђен Великом златном ареном), *Није крај*, *Жена без цијела* и *Свећеникова дјеца* Винка Брешана, *Ничији син* Арсена Остојића, *С оне стране* Зринка Огресте.

Већину његових драмских и филмских предлога карактеришу теме које задиру дубоко у аномалије савременог послератног хрватског друштва и воде стални дијалог с друштвеном актуелношћу, чиме интензивно продире у људске трауме, бавећи се темама личног морала и одговорности, насиља, корупције, лицемерја, а многе су смештене у простор из којег је и сам потекао.

Матишић је компоновао музику за већину Брешанових филмова (*Како је почео рат на мом отоку*, *Маршал*, *Свједоци*, *Није крај*, *Свећеникова дјеца*), за филмове *Инфекција* К. Папића, *Та дивна силијска ноћ*, *Ничији син* и *Халимин њуџ* А. Остојића, *Два играча с клупе* Д. Шорка, *Ајмо, жуџи* Д. Жарковића, *С оне стране* З. Огресте, као и за позоришне представе *Цинцо и Маринко*, *Четврти сестра*, *Мириси*, *злато и тамјан*, *Што је мушкарац без бркова*, *Хошел Бабилон*, *Жак и његов жосодар*, *Дом Бернарде Албе* и друге. Добитник је низа награда за драмске текстове и музику.

Редитељ

Јануш Кица
(Janusz Kica)

Рођен 1957. у Вроцлаву (Пољска). Театрологију на Јагелонском универзитету у Кракову завршава 1981. Државни преврат у Пољској (1981) затиче га у Западној Немачкој, где и остаје. У Келну уписује студије театрологије и историје уметности. Ради као асистент режије и сцене. Од 1986. до 1989. стални је асистент режије, а после и редитељ, у Wuppertaller Bühnen, позоришту које је прославила Пина Бауш. Једна од првих самосталних режија у том театру је Теобалд/Киплингова *Књига о џунгли*. Исти текст 1990. поставља и у Загребачком казалишту младих.

Ради у другим немачким градовима, у Словенији и Аустрији. Сарађивао је с Петером Штајном и Анджејом Вајдом. За Кафкину *Америку* и *Сан лејтње ноћи* награђен је за режију на Борштниковим сусретима, словеначком националном фестивалу, на коме ће *Укроћена ѓоройад* бити победничка представа, а награђени су и Калдеронов *Животије сан* и *У међувремену* Срећка Фишера (СНГ Нова Горица; учествује на Позорју 2006, у Круговима). У Словенији поставља Шекспирову *Олују*, Чеховљев *Вишњик*, Кафкин *Процес*, *Шћански комад* Јасмине Резе...

У Бечу режира *Сан лејтње ноћи*, Хамптонове *Ојасне везе*, у Мајнцу *Четвртиу сестру* Гловацког, адаптацију *Чаробног брега* Томаса Мана...

Режије у Хрватској (избор): *Три мускејара* Диме, *Сан лејтње ноћи* Шекспира... *Скакавци* Б. Србљановић ће на 51. позорју 2006. понети три награде: најбоља представа, глума и сцена; *Кријеснице* Тене Штивичић; *Мој син само мало сјорије хода* Ивора Мартинића (у Селекцији „Кругови“ на Позорју 2012) – (ЗКМ); Шекспиров *Јулије Цезар*, Клајстов *Амфијтрион* (Дубровачке љетне игре); *Голдонијева Трилозија о лејтовању* и *Бесови* Достојевског (ХНК Загреб); *Ноћ иђуане* Т. Вилијамса (Сплитско љето).

Критика

Судећи по интервјуима који су пратили настанак представе *Људи од воска* драматичара Мате Матишића, очекивали бисмо да нам ХНК-ова позорница понуди неку врсту исповједног комада или драмске аутобиографије. Но кад бисмо драмске поступке Мате Матишића у драми *Људи од воска* морали редуцирати на једну реченицу, она би гласила: „Варате се, ни ово нисам ја.“ Не можете ме сагледати ни онда кад пишем фикцију, ни онда кад пишем аутобиографију.

Опћенито је ужасно што си узимамо за право судити једни другима или одбацивати једни друге због ових или оних унутарњих тврдоћа. За Матишића, стварна је једино ватра непрестаног сазнавања и о себи и о другима, ма колико при том топила *Људе од воска*. Како је то рекао још један мајстор драмске аутобиографије, Аугуст Стриндберг: „Мокри смо и слани/ и високо ћемо одскочити кад нас разгори језичак ватре,/ па и ипак даље остајемо мокри пламенови:/ горимо, нестајемо,/ чистимо, пунимо/ трпимо, зачињемо.“

Најновија ХНК-ова премијера у режији Јануша Кице има снагу казалишног догађаја у којем се читава окупљена заједница истовремено залијева леденом водом и грије Матишићевим пламеном, каткад остајући без даха пред суровошћу с којом смо суочени, каткад улазећи у сигурно средиште људске топлине.

Драмски триптих о непризнатој, зостављаној и невољеној дјеци на позорници је попраћен филмским

кадровима увећаних лица дјечјих протагониста који гледају изравно у камеру и самим тиме непосредно у публику, нетремичношћу својих нијемих погледа позивајући на одговорност. Редатељ Јануш Кица и сценографски дуо студија Нумен у сарадњи с Иваном Јонке изнад глава глумаца разапињу танке жице које истовремено држе пројекцијска платна и свједоче о „мрежама“ манипулације које пратимо на сцени.

Три различита амбијента драмског триптиха ријешена су минималном промјеном функционалне собне сценографије, једино се у средишњем дијелу комада, смјештеном у мало мјесто Далматинске загоре, Ричице, појављује празна, полураспаднута дрвена колиба, унутар које лијева густа киша, откривајући нам

поглед на напуштено хрватско село. Остатак изведбе у потпуности је на глумцима. А ансамбл ХНК-а не само да је пристао уз Матишића, него му је, опет стриндберговски страствено, поклатио свој суауторски максимум.

Није случајно што су и Матишић и Стриндберг највеће повјерење по питању људског разумијевања поклатили управо глумцима. Професија која се свакодневно носи с (пре)великим емоционалним интензитетима уједно је и професија која је у стању прихватити оно најтеже и најизазовније у нашој природи. Горан Гргић као писац Виктор и Ана Бегић као његова супруга Ана носе тросатну представу тежином и одмјереношћу људи који се знају хрвати и с обитељским и с политичким траумама, чувајући потребу ликова да остану истинити један пред другим и да, чак и пред највећим поразима, не изгубе међусобно повјерење. То су Гргић и Бегић какве глумачки још нисмо видјели.

Наташа Говедић (*Нови листи*, 2. 1. 2017)

Из реакција на представу *Људи од воска* која је у ХНК-у у Загребу премијерно изведена концем децембра, а које још увијек не престају пљштати (а већ је и то егзотична појава у култури која пати од акутног недостатка критике и у којој већина догађаја прође с једва картицу-двје сувислог текста осврта у медијима), на узнемирујући су начин рекле о овој култури вјероватно више него све представе у домаћем театру тијekom протеклих дванаест мјесеци.

У *Људима од воска* Мате Матишића, у режији Јануша Кице, нитко не витла транспарентима, нитко не извикује паролe. Умјесто да нам пренесе велику, радикалну истину о социјалној и политичкој стварности митских Ових Простора и овог конкретног времена, и умјесто да нам објасни какво је то заправо друштво којему с нешто мало пасивног отпора припадамо, *Људи од воска* окрећу се од изванског према унутра. И не само то – сужавају фокус на врло интимну, врло особну причу аутора драмског текста.

Мате Матишић је причу о својој обитељи исписао добром старом „методом властите коже“, и као сваки такав текст, и овај је обиљежен болним огољавањем, излагањем. Баш то беспштедно излагање испровоцирало је толике реакције, чиме је доказано да је радикална аутобиографија још увијек, и у ово доба које цинично изиграва идеју приватности – убојита ствар. О чему се код Матишића ради? О томе да је у једном дијелу представе изложио своје усвојене кћери. Над причом о томе како их је усвојио читатељи рубрика Живот разгаљивали су се прије годину дана, био је то велик, хуман чин. Испод површне приче о јунаку нашег доба, која је Матишића морала иритирати, пулсира живот као рањено ткиво у које сад представа убада. Смије ли умјетност заћи тако дубоко, то је питање на које се све досад написане полемике о *Људима од воска* свде. Смије ли се жртвовати своју обитељ на олтару умјетности?

Маја Хрговић („Аутобиографија радикалнија од политике“, *Нови листи*, 15. 1. 2017)

Интервју

фото: Б. Лучић

Кокан Младеновић

редитељ представе
„Јами дистрикт“

Слобода се осваја

Након одличног пријема код стеријанске публике, разговарали смо с редитељем представе о последњим балканским ратовима, разлозима што су мржња, страх и крв постали део наше свакодневице. Зашто смо на прагу глобалног фашизма, како се изборити за личну слободу; да ли су позоришта једина упоришта слободног мишљења, говора, става и критике друштва у којем живимо

У вицеслојном тџексту и ѓредстџави који су иронична критика нашега друштва, наше свакодневице, између се ѓиџања: Да ли је мођуће да се на Балкану ницџа није ѓроменило, још увек смо задојени мржњом, крвљу и раџовима и, коначно, хоћемо ли живџи као сав нормалан свеџи? Да ли ће нам биџи боље?

• Неће нам бити боље. Ову представу су стварале две генерације. Једна, попут Марка Грубића, композитора, Миње Богавац, ауторке текста и мене, којима су жива сећања на земљу коју смо изгубили у крвавом рату, и друга – генерација младих глумица постјугословенског времена, али изнова живи у истим проблемима, слуша исту реторику коју смо и ми слушали 90-тих година. Не само истих политичких партија него дословно истих оних који су нас 90-тих увели у ратове. Ништа се није променило. Нисмо се опаметили. Нисмо подвукли црту испод 90-тих. Нисмо се суочили, пре свега, са својим жалосним уделом у ономе што нам се догађало. То прети да се као бумеранг врати. И ова и друге представе које гледамо, требало би да им ставе до знања да им овај пут нећемо дати – знамо ко су, на шта су спремни и то неће проћи.

У џом конџексту, џџа нам је чиниџи? Шџа је заџаџак једноџ редиџеља, умџџника и, коначно, ѓозорџиџа? Шџа је са обичним човеком који се не бави креџивним ѓослом и није у мођућносџи да ексџициџно изрази власџиџи, ѓолиџиџки или било који сџав?

• Верујем, с једне стране, у индивидуалну побуну, и у театру и у животу. Сви смо разочарани у политичке партије, политичке опозиције, велика државна позоришта, бесмислене репертоаре гломазне позоришне куће. Ова представа је резултат наше личне амбиције да морамо проговорити о неким значајним темама. Тако је настала и представа *Дођвил* пре неколико позоришних сезона, са сличном екипом. Сами одаби-

ративни фашизам. Дај онда да на крају укинемо нације и поставимо корпорације, које су подједнако сурове и бескрупулозне и намећу немилосрдна правила баш као и у међунационалним сукобима. Мериу слободе одређујемо сами себи, као и мериу своје храбрости. Бојим се да је нама неслобода изговор. Да је кукавичлук проглашен за неко вајно стрпљење, а заправо је реч о кукавичлуку.

Представу су обележиле четири енергичне, посвећене и сјајне младе глумице које су улоге добиле њућем аудиције. Који су били критеријуми? Шта се изражило од глумаца?

• Тражили смо да жене буду не само талентоване него и да имају лични и јасан став. Сама та ратна прича, са доста крви, изговорених страшних речи и изјава да играју жене, а не мушкарци, успоставља врло јасну дистанцу од класичне мушке доминантне ратне приче. Друго, то јесу сјајне младе глумице, али добар део неког ужег избора наше аудиције био је упознавање њиховог социјалног бића и друштвених ставова. Ова

Фото: Б. Лучић

рамо теме и у неким неусловима успевамо да правимо представе. Иста је прича и са грађанским друштвом. Све се базира на нашој индивидуалној храбрости, нашем осећају одговорности и нашој жељи да не одустанемо да поправљамо свет. Подједнако као грађани и као уметници. Али ту нема система, нема покрета, то је просто само гомила усамљених вапаја да се поправи наш свет.

Представа „Јами дисџрикти“ јасно ойомиње да је савремено друшћиво на љрају или је већ закорачило у глобални фашизам који не дозвољава било какву врсту слободе. Где је слобода? Има ли је уошћие? Да ли је шеајтар љреосћала Ослобођена шерићорија у којој се јасно исказују сћав, мишћљење и крићика?

• Театар се потрудио да не буде слободан.

Из кођ разлођа?

• Нисмо ми толико цензурисани колико смо велике кукавице. А шта су нам забранили? А шта смо то направили па нам они нису дали? Ми се давимо у самоцензури. Давимо се у општем кукавичлуку. Пре ники дан је била сјајна трибина у Центру за културну деконтаминацију, на којој је говорио и Оливер Фрљић, и поновио своју понуду да у Србији бесплатно уради представу *Александар Вучић*. Наравно да тога неће бити. Позоришни људи воле да буду мученици. Воле да живе велике фразе како су угрожени и лишени слободе. Али простори слободе се освајају. То нису простори које вам неко даје. Позоришта нису заинтересована за слободу. Наша представа говори и о томе да се не зна шта је горе, да ли национални или корпо-

Фото: Б. Лучић

врста представа ради се искључиво са истомишљеницима. Јер, ма колико неко био талентован, не можете за кратко време, колико трају припреме и пробе за представу, променити његове друштвене ставове. Ово је заједничка борба у којој ове три младе жене препознајемо као наше саборце, а не само као одличне глумице. Оне су младе жене које у себи имају потенцијала да мењају свет. Због тога је њихов допринос представи толико значајан.

Разговарао Војислав АЛИМПИЋ

Слађе је са посластичарницом
ШЕХЕРЕЗАДА

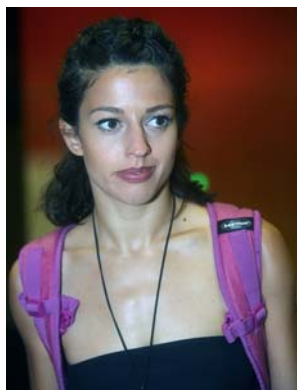
**Нина Нешковић, Исидора Симијоновић,
Јелена Гравац**
глумице у представи „Јами дистрикт“

Једино је љубав безгранична

Каже једна од три младе глумице одговарајући на питање о границама личних слобода, које су у фуриозном темпу, сугестивно и уверљиво одиграле представу *Јами дистрикт*, очарале стериданску публику и нашег новинара, који је разговарао с њима у познатој „Треми“. Да је реч о изузетним глумицама, показаће и овај интервју који смо, због комплимената њима упућених, прекидали у неколико наврата. Ево приче.

Улоге у представи добиле сте на аудицији. Који је мотив или разлог што се млада глумица упушта да ради у једној, друштвено ангажованој представи? Да ли је то познати режисер, тема представе или неки сасвим трећи разлог?

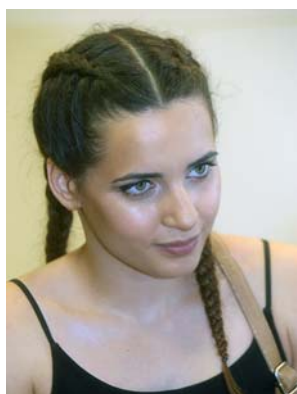
Фото: Б. Лучић

● **НИНА:** Нисам имала појма о чему је представа нити сам знала којом темом ће се бавити. На аудицију ме је препоручила колегиница Исидора Симијоновић. Позвала ме је и рекла да не зна тачно о чему је реч у представи, зна само да је режира Кокан

Младеновић, да ће бити супер и да морам да одем на аудицију. Тако сам, отприлике, отишла на аудицију „ни из чега“ и добила улогу.

Фото: Б. Лучић

● **ИСИДОРА:** Мени ово није била права аудиција, јер сам са Мињом Богавац раније радила представу *Сумњиво лице* у режији Игора Арсића. Мене је Миња препоручила. Тако, ето, свако од нас има нека своја врата. Кокан и

Марко (аутор музике) пружили су ми прилику да се нађемо на једном разговору, да видимо да ли имам потенцијала за евентуалну сарадњу с њима и колико се разумемо у погледу неких питања.

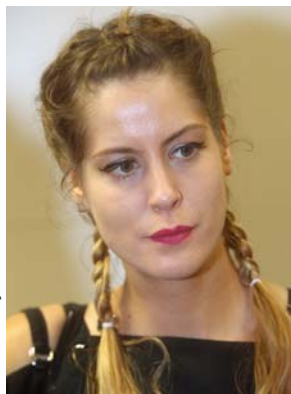

Фото: Б. Лучић

● **ЈЕЛЕНА:** Мене је једно вече Кокан телефоном питао желим ли да радим с њим на новој представи. Било ми је веома драго због тога, мада ме је за аудицију препоручила његова дугогодишња пријатељица и сарадница Ирена Поповић-Драговић, с којом сам радила две представе. Током телефонског разговора с редитељем осетила сам да ће урадити нешто што ме веома занима. Занимљиво је то што је наша прва заједничка проба деловала као нека аудиција.

У том моменту наш разговор је прекинуо глумац Бранислав Трифуновић, који је био изненађен „призором“ да све три глумице у исто време имају интервју. Уследили су пријатељски пољупци и смех, а наш разговор се брзо наставио.

● **ЈЕЛЕНА:** Дакле, подсећало ме је на аудицију у техничком и глумачком смислу, јер смо испуниле задатке које је Нина већ имала прилике да искуси радећи раније с Коканом у позоришту.

„Извинте што вас прекидам, али имам потребу да вам кажем да сте вечерас биле још боље него када сам вас први пут гледао у овој представи. Ја сам селектор овогодишњег Позорја“, учтиво се обратио мр Бошко Милин нашим саговорницама.

Глумице су биле понесене утисцима с представе и охрабрене „наступима“ познатог глумца и селектора

Фото: Б. Лучић

Позорја, уследило је још неколико комплимената од стране публике која се врзала по тераси некада чувене „Треме“. Испили смо неколико гутљаја хладног пића, запалили по цигарету и уз смех наставили разговор.

Да ли Вам пријају искрени и сионјани комплименти?

● Кроз смех, све три: Даааа.

Хајде на наставамо причу о сарањи?

● ИСИДОРА: Никад до тада нисам учествовала у процесу који се првих десет дана базирао на импровизацијама на задате теме. То се испоставило као сјајно полазиште за све ове сцене које сте имали прилике да видите у представи. Како ниједна од нас три није имала слично искуство, првих дана смо биле збуњене и нисмо знале да ли је то што радимо добро или није. Нисмо знале да ли смо на некој продуженој аудицији за коју нам нико није рекао. (смех) У почетку смо нас три састанчиле о тој теми и нисмо знале да ли смо добиле улоге.

Каква је свест младе генерације о рајновима и међунационалним сукобима који су се овде догодили?

Фото: Б. Лучић

● ИСИДОРА: Немам баш неку претерану свест о томе. Не осећам никакву међунационалну нетрпељивост нити мржњу. Имам осећај неке сенке која је прекрила веома мали број или одређени слој људи који схвата колико је та ситуација постала плодно тло за манипулацију људима. Ми који не сматрамо и не желимо да ово буде један мрачни простор, имамо дужност и неку врсту обавезе да се супротстављамо рату и мржњи. Свако на свој начин.

● ЈЕЛЕНА: Не осећам да људи с ових простора више имају потребу да ратују. Међутим, државни системи су тако уређени и намећу нам да погрешне стварни постају битне у нашим животима. Не осећам да то баш тако и функционише у реалном животу.

● НИНА: Слажем се с колегиницама. Додала бих само да смо у нашој представи јасно показале какво је наше мишљење о томе.

Представа говори о личним слободама сваког појединца. У томе је, поред остало, и њена универзална порука. Постоји ли слобода у нашем животној циркусу? Где је граница коју једна уметница може да толерише на сцени и у животној? Који су то моменти када млад човек каже: Е, сад је доста, овако више неће моћи?

● НИНА: Недавно сам са Мињом Богавац радила представу *Смрти фашизму: о Рибарима и Слободи*, у којој се конкретно бавимо темом антифашизма. Говоримо и о томе колико је лична слобода сваког појединца угрожена у савременом друштву и како су људи на ту

тему реаговали 40-тих година прошлог века. У њој се бавимо управо овим питањима. Кроз све радионице и кроз дуги процес рада који смо прошли, могу да закључим да су нам слободе угрожене. Међутим, мислим на нас младе, нисмо довољно храбри да их у потпуности остваримо. Угрожени смо системом који у први план намеће животну егзистенцију. То нам је битно, и то је погрешно. О томе говори и *Јами густирикти*.

Да ли су вас професори подстицали на буну како бисте остварили своје слободе и своју личност? Где је нестала та храброст?

● НИНА: Апсолутно су нам говорили о томе. Али глума је занат који се, прилично ушушкано, учи на академијама. Док је реалан живот потпуно друга прича. Лично сам, попут многих младих глумаца, доживела шок када сам стала на позоришне даске.

● ИСИДОРА: Када се покрене питање храбрости, просто не могу а да не споменем своју професорку глуме Мирјану Карановић, која је као глумица и као уметница, симбол слободе, јаког става и уметничког интегритета. Тако сам имала најбољи могућ узор на ту тему. Она се несебично трудила да нам током студија то и пренесе. Стекли смо свест о томе, и сада је на нама да је применимо у животу. То није баш једноставно питање. Одговор зависи од појединца. Ту се човек запита о односу себе према свету, према друштву, послу, у крајњем случају према самој себи. Животне околности су нешто о чему мислим и трудим се да се изборим с њима. У нашем послу људи се окупљају око идеја, везују их сензибилитети, уметност, љубав према позоришту... Што је на неки начин и олакшавајућа околност, јер радимо оно што волимо.

Фото: Б. Лучић

● ЈЕЛЕНА: Сматрам да нас све у животу нагони да преиспитујемо властиту слободу. Једино је љубав безгранична. Немам осећај да су моје одлуке везане за било шта у овом послу, не припадају осећају љубави. Разговарао Војислав АЛИМПИЋ

Јуче на Позорју

Трибина Стеријиног позорја – I сесија – „Домаћи драмски текст на репертоару наших позоришта – могућности и искушења“

Организатори: Српски центар Међународног позоришног института и Стеријино позорје

Драматурзи и савремени домаћи драмски текст – болне тачке садашњег позоришног тренутка

Однос позоришта и домаћег драмског текста, која је улога драматурга у позоришту, схвата ли се значај драматургије, непостојање драматурга у нашим позориштима, шта је савремени драмски текст, како се креира репертоар, ко, како и куда данас води наша позоришта... ова и прегршт других питања у четвороуглу домаћи драмски текст-савремени драмски писац-драматург-позориште, назначила је драматуршкиња **Јелена Мијовић**, уводничарка прве сесије Трибине Стеријиног позорја „Домаћи драмски текст на репертоару наших позоришта – могућности и искушења“, која је одржана јуче на Камерној сцени СНП-а.

Судећи по садржајном, промишљеном, динамичном целодневном разговору театарских посленика, одлука Стеријиног позорја да обнови рад једне од својих најплодоноснијих стручних манифестација, била је више него оправдана. По широком спектру тема Трибине које су се помањале из сваког излагања – модератор је био драматург **Светислав Јованов** – јасно се

Фото: М. Блашковић

показало све драматичније стање у нашим позориштима.

У раду Трибине су учествовали: драмска списатељица **Тања Шљивар**, драмски писац и драматург **Димитрије Коканов**, редитељка **Снежана Тришић**, драматуршкиња Атељеа 212 **Јелена Мијовић**, драмска списатељица **Бранислава Илић**, директор драме Народног позоришта Београд **Жељко Хубач**, глумац, уметнички директор Народног позоришта Сомбор **Саша Торлаковић**, уметнички директор Позоришта „Бора Станковић“ Врање **Бојан Јовановић**, театролошкиња и професор новосадске Академије уметности **Марина Миливојевић Мађарев**, позоришни кри-

тичар **Александар Милосављевић** и драматург **Спасоје Ж. Миловановић**.

– Код нас постоје бројна позоришта у којима нема стално запослених драматурга. Постоје многа позоришта у којима не постоје уметнички директори, а директор позоришта је, рецимо, особа чије образовање

Фото: М. Блашковић

и претходно професионално искуство немају никаквог додира са позориштем. Сва је прилика да се репертоари тих позоришта праве по инерцији, уз помоћ ансамбла који изрази жељу да ради са неким редитељем, а тај редитељ предложи неки текст. У најбољем случају, у ретким професионалним позориштима Србије постоји по један запослени драматург – најчешће, уместо тимова драматурга, у нашим позориштима нема ни једног. Број запослених драматурга и њихова активност, односно њихово непостојање, важно је не само због судбине колега из наше професије већ и зато што је очигледно да би веза писца и позоришта управо морао бити драматург – рекла је у уводном излагању **Јелена Мијовић**. Она је додала, са чиме су се током сесије сложили сви учесници, да код нас не постоји никаква национална, културна, каква год, стратегија, која би се на ширем плану бавила домаћим драмским текстом. Не постоји ни репертоарска обавеза, па ни подразумевајућа пракса да одређени број наслова у сезони буде из пера домаћих драмских аутора, а камоли да то буду праизведбе. Одлука да се играју домаћи драмски текстови је лична одлука управе одређеног позоришта и дешава се насумично. Велики проблем је и затвореност позоришних ансамбала у покушају стављања на репертоар нове и необичније поетике, затим неискуство у прихватању новина на нивоу текста, страх и неповерење.

Својерстан су и фасцинантан апсурд чињенице: Успеси младих писаца ван земље и ван матерњег језичког подручја, прва дела играна напољу, па тек онда код куће, признања у озбиљним европским позориштима, а у Србији и даље са резервом. Јелена Мијовић сматра да овогодишње Стеријино позорје делује охрабрујуће, али се не би могло узети као парадигматично – на репертоару београдских, новосадских и осталих позоришта у Србији и даље је редак домаћи савремени текст, ако га и има, догоди се по један у сезони, врло често као продукцијски неприоритетан пројекат, па самим тим представа остане непримећена. Овоме треба додати и непостојање награда за драмски текст. Хитно је потребно

усвојити и параметре за хонораре, као и бар доњу црту испод које текст не може бити откупљен. Ваљало би почети од схватања значаја и обезбеђивања места драматурга у сваком професионалном позоришту, па и њиховог еснафског повезивања.

Јелена Мијовић је подсетила и на непостојање сличних модела као што је својевремено био пројекат „Нада“, који је окупљао младе писце и редитеље. Осетно је непостојање смишљених пројеката који би помогли стварању тимова писац/драматург/редитељ, као и њиховог заједничког рада. Погубно је што се у старту млади људи препуштају сами себи, због чега од завршетка факултета и првих пројеката многи „исцуре“ и нестану у маркетиншким агенцијама, безначајним ТВ програмима...

– Не говорим као позоришни критичар – рекао је на почетку свог излагања **Александар Милосављевић** – Титаник, брод у коме се налазимо, распада се! Константно драматично стање у позориштима сада се односи и на Београд и Војводину, не само на ужу Србију. Стога је неопходно дефинисати минимум елемената без којих позориште не може да функционише, сачинити апел и упутити га властима у Србији. Одсуство драматуршких одељења је болна тачка наших позоришта. Нико се не бави непостојањем драматурга, у Србији постоје позоришта чији ансамбли готово да немају ни глумца (имају их по петоро), ни уметничког директора, нити уметника који уопште промишља репертоар. Недостаје милион професија које постоје само у позоришту! Таква ситуација нараста у последњих десет година. На питање да ли је добро да глумци буду управници позоришта, одговарам – Хвала богу што су глумци, а не неко ко је пре три дана пао из неког јавног сектора! У позицији смо да успостављамо дијалог са људима који не знају шта је култура, шта је позориште. Такви сагледавају позориште искључиво као трошак. Стога нам је акција еснафа, умрежавање оних који дефинишу позоришну институцију, хитно потребна, али она мора да буде коренита, да целу ствар дижемо из подрума – сматра Милосављевић.

Он је додао да се репертоарска политика усмерава у правцу комерцијализације, а да позориште данас не едукује публику и нема никакав контакт са публиком. Нема анализе која мора да се прави по градовима, чак по театарским кућама, а не на нивоу Србије, или пак Региона. Јер, ако је Цеца ушла у читанку, питање је хоће ли Нушић остати у лектири?

Жељко Хубач је изнео да репертоар Народног позоришта не праве редитељи, нити штоваоци комерцијалног репертоара, већ уметнички директор Дrame, пратећи афинитете редитеље.

– У четири године у 18 представа прихватио сам два предлога редитеља. Али, како правити репертоар, афирмисати домаћи драмски текст и неговати публику кад имате новца за две, а правите четири представе? У немогућим условима могуће је радити, али не значи да то треба чинити! Али, шта нам друго преостаје него да радимо – упитао је Хубач и додао да није чудо што су млади драмски писци у већем дослуху са репертоаром европских позоришта – они само желе да се баве својим

послом. Кад говоримо о непостављању домаћег драмског текста, тешко је све одрадити – када имате само четири, пет премијера годишње, а треба, у исто време, да задовољите ново читање класике, очекивања публике... Зашто нема праизведбе домаћег драмског текста – концепт новог читања класике је учинио тај отклон, не можете остати без публике. Уз то, велики је био отпор редитеља према новом драмском тексту, понудио сам, одбили су. Волео бих да имам, на пример, двадесет милиона динара на располагању, па да сваком редитељу дам по два и замолим га да ради по домаћем драмском тексту – то био би неки могући пут – сматра Хубач.

Фото: М. Блашковић

Снежана Тришић сматра да нема савременог драмског текста без савремене режије. – Ја сам редитељка која је радила савремене, млађе и неизвођене драмске писце. То је подразумевало тежак посао и мучан процес рада са глумцима, који су неретко говорили да им се текст не допада, јер, на пример, има само једна реплика или има много псовки. Након тога вам, на крају, управници броје колико је продато карата и колико ће се још пута представа играти. Да бисмо ово променили, ми на томе не можемо да радимо сами, већ бисмо морали заједно да изађемо пред глумце и публику. У супротном, то је самоубиство! Могуће решење је тесна сарадња на релацији уметнички директор – драматург – редитељ.

Саша Торлаковић је мишљења да институционална позоришта почињу озбиљно да се урушавају. – Деведесетих година био је тренд мењања модела, све је било у форми ангажмана по пројекту, а није се рачунало на стални ансамбл, јер све је морало, како су рекли, да буде одрживо. Ми данас опет клизимо ка томе. Бојим се да ће позоришта у унутрашњости постати домови културе! Бесмислена је уредба Владе о незапошљавању, наравно да нико неће доћи у Сомбор кад не може да се запосли! Када говоримо о склапању репертоара, различити су путеви до њега, разговор са ансамблом је јако битан, али за неке комаде немамо поделу – са 23 глумца спали смо на 12 – рекао је Торлаковић и подсетио да су „писани текстови са одређеном, нарученом темом, јер су политички коректни и пожељни и такви су добијали новац. Искрено се надам да ће у будућности добар драмски текст успети да дође до репертоара. Слажем се да је велики проблем непостојање драматурга, што је последица ниских, никаквих буџета. Али суштина је да бисмо морали говорити о градовима који уопште и немају

позоришта! Морали бисмо да имамо закон који налаже да, ако хоћете да будете град, морате да имате професионално и дечје позориште!" Торлаковић мисли да „јачо институционално позориште може да обезбеди све оно што недостаје“, о чему се на Трибини говорило. Али, он се запитао „да ли ће ускоро постојати место где ће се изводити било шта“.

Димитрије Коканов сматра да је непостојање комуникације озбиљан проблем и да је испуштена могућност да се дефинише шта је савремени драмски текст. Комуникацијски јаз ваља превазићи и довести до постављања савременог драмског текста. А посао драматурга је да споји глумца са текстом.

– Чула сам од глумца, чак и од неких колега, да то што ја пишем није драмски текст, а ја сам убеђена да је он написан за сцену – рекла је **Тања Шљивар** и запитала се шта је домаћи текст. Подсетила је на постојање југословенског простора који је, сада, нажалост, многим ускраћен. По њеном мишљењу за Стеријино позорје било би јако важно да схвати да бар у четири бивше југословенске републике говоримо истим језиком. – Ми кривимо глумце и редитеље за конзервативизам, а заправо писци не схватају шта је драмски текст, нити шта читају! Ако већ нису, понеки, добили довољно информација током школовања, могли би бар понешто да „изгуглају“, сматра Тања Шљивар и поставља питање како је могуће да драмски писци добију видљивост тек када се комад постави на сцену, зар се заборавља да постоје јавна читања, позоришни часописи...?

Кључно по мишљењу **Марине Миливојевић Мађарев** је питање шта буде са текстом након праизведбе. – Ако се догоди да текст нађе свој простор у позоришту у року од четири, пет година након што аутор заврши студије, онда он опстаје. Важно је и питање поновног извођења, јер многи комади се више не изводе, а добили су, на пример, Стеријину награду. Не смемо заборавити ни да бисмо студенте треће и четврте године академије морали да уведемо у позориште. Нажалост, све остаје на личним иницијативама – сматра Марина Миливојевић Мађарев, на шта је Милосављевић додао да „мимо личне иницијативе у овој држави не постоји никаква стратегија о томе шта ће се догодити и шта треба да се догоди са културом“.

Бојан Јовановић је изнео да „ако представа не прође на фестивал 'Јоаким Вујић' та сезона је пропала, сматра се да позориште ништа није урадило. – Онда смо формирали уметнички савет, дошло је много зналаца у Врање за време Фестивала „Борини позоришни дани“. Резултат је да од 20 представа које смо извели, десет су домаћи аутори, од чега је шест праизведби. Велика добит од тога је и сазревање ансамбла.

По мишљењу директора Народног позоришта Ужице **Зорана Стаматовића** позиција културе у Србији је „никаква, а позоришни људи су маргинализовани као професија и као идеја“, док је директор Битеф театра **Милош Латиновић** изнео информацију да ће ускоро, о трошку државе, 50 српских писаца бити преведено на стране језике, али да у том корпусу нема драмских писаца! (Наставак у сутрашњем Билтену)

Бранислава ОПРАНОВИЋ

Позорје младих

Академија уметности Нови Сад
Класа глуме на мађарском језику
Џ. Д. Селинџер: „Ловац у житиу“

III година глуме на мађарском језику
Класа: Ђерђ Херњак
Асистент: Маргарета Тобороши

Сазнање блиско младом срцу

Овогодишње Позорје младих отворено је реченицом „То је све што сам хтео да испричам“; упућујући на све оно што ће нам, поучени прошлогодњим утисцима са Позорја младих, испричати студенти. Селинџер и његов роман *Ловац у житиу* врло лако постаје парадигматичан када говоримо о концепцији и смислу представљања уметничких академија у оквиру 63. Стеријиног позорја, те и није изненађујуће да је управо ова представа одиграна прва. Студенти из Новог Сада, Москве, Београда, Косовске Митровице, Бања Луке и Осијека – представиће не само своје испитне представе и пројекте већ идеологију младости позоришта,

фото: М. Блашковић

која, попут живота Холдена Колфилда, јесте игра која се игра како захтевају правила. Оно што је у животу важније од правила управо је игра – јер све док је игре, у било ком смислу, позориште неће постати уштогљена зиданица од уређених правила, већ егзалтирани покушај за досезањем суматраистичке идеје, потрага за оптимизмом и лепотом, за светлошћу и вером, епифанија и раскош талента. То је оно што на Позорју младих студенти желе да испричају.

У сали Новосадског позоришта, углавном пред млађом публиком, најпре се представила Академија уметности Нови Сад (Класа глуме на мађарском језику), представом *Ловац у житиу* Д. Џ. Селинџера, у режији Роберта Ленарда. Специфичним драматуршким поступком искоришћен је књижевни предлогак Селинџеровог романа и представљена је архетипски грађена прича о млађем добу тј. о тинеџерским данима једног дечака.

Представа у неким тренуцима тече успореним ритмом, пружајући истовремено младим глумцима прилику за појединачне егзибиције. Иако рачуна са многим комичним претеривањима и карикирањима, и тек кад посегне за преувеличавањима ма које врсте, представа пружа сазнање о свакидашњици, али овај роман

Фото: М. Блашковић

је у позоришном смислу било могуће интерпретирати и на други начин. И управо у томе се налази и адекватна и смерна оцена овог позоришног остварења – оригиналност без неоправдане смелости, храброст без бојазни и таленат без недостатка тешког рада.

Фискултурна сала у којој су смештени фрагменти романа који се дивергентно гранају, обogaћена је тек сиромашном реквизитом: лопта, вијача, козлић и неколико спортских алатки. Тек се црвена зимска капа издваја тиме што је, у неким тренуцима, јасан знак препознавања јунака, тј. онога који приповеда ток приче и размишљања. Показавши све своје вештине, а притом не изгледајући као тек насумични спој свих употребљивих средстава, глумачка екипа показала се одлично и прихваћена је са одушевљењем. Шесторо актера делују јединствено на сцени, а то је посебно видљиво, на пример, у песми на крају комада. Физички захтевне деонице са плесом и певањем показују таленат и труд младих студената. Појединачно се истичу **Сара Хајду, Номи Кемивеш, Бланка Диенеш, Андреа Верешеш, Давид Бубош, Акош Њари**. Убедљива и снажна младалачка глума, тек понекад постане и стидљива, као у сцени у којој се симулирају сексуални односи, кроз изокренутости и пренаглашавања. У неким тренуцима глума младих актера односи превагу у односу на приповедни ток саме приче, те се чини да сви ми постајемо Холден Колфилд (андрићевски речено – *џо сам ја*), без обзира на стварне обресе фабуле и ток приповедања.

Интересантан је део представе у којем се презебтује јунаково схватање позоришне уметности – потрага за истином у театру и мала разлика између истине и лажи у глумачком послу. Глумац мора да зна да добро ради, а уколико зна да је добро то што ради – онда је готово. Такве исказе изговарају сви глумци појединачно, преносећи клупко-капу једно на другога, док се одмотава то Аријаднино клупко и отвара текст Селинџеровог романа.

Укратко: ова представа у режији Роберта Ленарда важан је део зиданице игре и љубави према театру,

резултат талента и рада, као и пажљивог и дубоког промишљања театарског израза и онога што нам то омогућује. Као и до сада, Класа глуме на мађарском језику Академије уметности Нови Сад однеговала је истанчан однос према покрету и гласу, те је ова представа, поред многих текстуалних прожимања, мозаик добро усклађених покрета и добрих музичких елемената – као таква је намењена свим слојевима публике, који су спремни да се усуде и пређу црвену линију те покажу своју индивидуалност против друштва. Уколико то не учинимо онда када се то тражи од нас, колико год сурово изгледало, као у роману *Ловац у жици*, можда престанемо да будемо људи – а да нас нико не обавести о томе. Таква врста спознаје блиска је младом уметничком срцу, младим глумцима, а чини се да је на малој сцени Новосадског позоришта та спознаја постала блиска и свима у публици, након искреног и одушевљеног аплауза.

Милена КУЛИЋ

Академија уметности Нови Сад
Класа глуме на српском језику
Душан Јовановић: „Живот провинцијских плејбоја“

III година глуме на српском језику
Класа: Борис Исаковић, ред. проф.
Асистент: Миљан Војновић, сам. стр. сарадник
Сарадник: Филип Ђурић

Поигравање позоришним жанровима

Студенти Класе на српском језику новосадске Академије уметности урадили су озбиљан посао и с поносом могу да кажу да имају представу. Браво! На самом почетку истакне се идеја о српској комедији дел арте која је многе у публици насмејала, а верујем све заинтригирала. И није остало само на идеји, већ је за-

Фото: М. Блашковић

мисао вешто спроведена. Колико год звучало необично, ова представа је одлично разиграла многе елементе који су у овом контексту почели да асоцирају на Шекспира или Држића. Представа је овим поступком добила један нови квалитет и самим тим проширила видике младим глумцима и охрабрила их да се

поигравају са позоришним врстама, жанровима. Публика се искрено смејала током целе представе која ни у једном моменту није склизнула у банално, без обзира на тему која је лако могла да их одвуче у том смеру. Посебно је ефектан крај који с мером приказује последице раскалашног живота, што би у некој погрешној поставци могло да заличи на потребу за едуковањем публике, док је овде то вешто избегнуто. Музика, костим, светло – све је било на завидном нивоу

Фото: М. Блашковић

у односу на оно што смо навикли да гледамо у студентским представама и што прихватamo као условност, те свака част на ангажовању свих сарадника на овој представи.

Глумци су се заиста потрудили да диференцирају своје ликове, највише акцентом, што их је све учинило упечатљивима и лако памтљивима. **Ана Кесеровић** је темпом и начином говора највише подсећала на данашње старлете, али без претеривања и одласка у имитацију, већ са мером, да се наслути. **Надежда Јаковљевић** је одушевила гледаоце својим Мортиша стилем и сваки пут када би мушкарце повређивала лаганим покретима руке, публика је с одушевљењем одобравала тај несвакидашњи поступак. **Јулија Петковић** се одлично сналазила са мађарским акцентом, док нас је **Александра Аризановић** успешно убедила да је старија и зрелија од својих колега, што је њена улога и захтевала. **Ема Муратовић** је играла мушкарца, али мора се признати да се на томе није инсистирало, што је за сваку похвалу. Постојали су моменти у представи у којима се откривало да је Станко заправо Станка, што је много боље решење него форсирање нечега свима очигледног. **Раде Маричић** је побрао симпатије публике што никако није занемарљиво, а за **Растка Мићића** могло би се рећи да заиста има дара за комедију. **Милош Лучић**, поред тога што је одлично скинуо нагласак, вешто је одиграо и менталитет људи поднебља што му је било задато, док је **Дејан Максимовић** био аутентични власник кафића какве често срећемо. **Стеван Узелац** је вешто ишао од смушеног супруга који пристаје на све, до одлучног љубавника који зна шта жели. Глумци су заиста били тачни и изражајни што је, опет понављам, публика препознала и враћала их аплаузом на бис.

Николина ЂУКАНОВИЋ

Руски институт позоришне уметности – ГИТИС (Руска Федерација)

Етиде плеса и пластике глумца

Сцене из Брехта и Островског

Режија: **Олга Дмитриевна Јакушкина, Галина Заљцман Јуревна**

Студенти II године глуме

Класа: **Владимир Андрејев Алексејевич**

Асистенткиње: **Олга Дмитриевна Јакушкина, Галина Заљцман Јуревна**

Брехт и Островски или суштина позоришта

Када се у један сат пре поноћи уморно али узбуђено ишчекује гостовање ГИТИС академије из Москве – што је за стериданску публику, сада већ традиционално, својеврсни празник – и када се након завршеног трећег дана Стеријиног позорја осети вера у суштину позоришта, како је писао Фергасон, онда је Позорје младих испунило своју сврху коју већ деценијама потврђује. У ствари, овде је реч о препознавању искреног и људског позоришног израза, без обзира о којем језику је реч. Упркос језичкој баријери, која је, верујем, представљала проблем делу публике, стиче се утисак да је гледаоцима било врло јасно о чему је реч, које емоције буди и на који начин се књижевни текст развија у глумачком и редитељском смислу. Одабиром три мање позната комада, студенти друге године глуме суочили су се са Бертолдом Брехтом и Александром Островским и свим замкама скривали-

Фото: М. Блашковић

цама које се могу наћи код ових писаца. Иако је Брехт био убеђења да позоришну уметност, уместо на емоцијама, треба градити на разуму – ово гостовање је било сушта супротност његовој (по)етици јер је изазвало реакције код гледалаца које се нису заснивале само на рационалном, иако ни то није у потпуности маргинално.

Класа Владимира Андрејева Алексејевича представила се, најпре, избором сцена из текстова Александра Островског. Реч је о текстовима *Врело срце* и *Нису мачки ситално Покладе*, имајући у виду да је реч о писцу који

је обележио читаву епоху руског театра. **Патимат Кибедова** и **Иван Расторгуев** опредметили су лик Агние и Хиполита, показавши бескрајно шармантну и виспрену глумачку способност. Тај њихов први пољубац и њено женско играње увређености и смешкање након што му љутито окрене леђа, нешто је што може да учини само одлична глумица, иако Патимат Кибедова има свега двадесет једну-две године. Његово снажно држање и глас, као и њена врцавост и жен-

Фото: М. Блашковић

ственост, комплементарно се слажу и допуњују у сценско-глумачком смислу. Ово је била бескрајно занимљива сцена која нам је понудила другачијег Островског, којег већ неко време нема на нашим сценама, посебно, узгред буди речено, не на чистом руском језику.

Врело срце Александра Островског захтевало је нешто већу глумачку екипу, где се можда својом способношћу и спонтаношћу највише истакао **Леонид Кондрашов**, који ће се неколико минута касније показати као одличан избор за брехтијански грађен лик Галија Геја. Поред Леонида, истакли су се и уједначено разиграно показали ширину не само глумачких умећа, која се не могу порећи ни код једног глумца, већ разиграно поверење у текст и суштинску полемику са њим. У том смислу, похваљујемо **Арину Федотову**, **Илију Бикова**, **Марјама Разбана** и **Никиту Хвостенко**.

Брехтов комад *Човек је човек*, иако је остављен за крај, представља можда средишњи део овог наступа академије ГИТИС, а у призоре овог Брехтовог дела никако не може „да се буљи романтично“, како је писао у *Бубњевима у ноћи*. Писац који рачуна на аналитички ум гледалаца, а чулност и уживање заговара само као уживање у спознаји, у овом комаду представљен је с примесама аристотеловског традиционалистичког поимања трагедије. Представљен је комад који за тему има судбину једног малог човека и његовог микро-света, који, када се преведе на макроплан, заправо јесу основни чиниоци људске егзистенције. Овде се, поново, глумачки истакао **Леонид Кондрашов** као Гали Геј, усамљени појединац који је, уместо купца рибе у тексту Б. Брехта, сада готово нушићевски креиран лик човека који покушава да „прода слона“. Ненаметљиво али ефектно истакнуте су промене које су

задесиле ликове, посебно његове пријатеље који га издају – Џеси (**Никита Хвостенко**) и Поли (**Олег Луизо**). Уриа (**Иван Злобин**) је представљен на гротескно осмишљен начин, те је и бела маска (брашно) на лицу, која се појављује из џепова јунака, у потпуности у складу с идејом да је свет не само позорница већ да смо сви ми глумци. Нема више гледалаца на позорници живота, нема критичара, тумача и успаваних – сви учествују у вашарском театру, без текста и осмишљеног концепта, али са осигураним трагичним крајем. Стога, није крај оно што нас је зачуло – *човек је човек само када је стирељан* – зачуло нас је смелост да се током ових етида запева (и то врло добро) и да се уз плес покаже весеље руског човека.

Иако је редитељски концепт умногоме скривен иза глумачке вештине, морамо споменути да је од фрагмената ова три текста скројено занимљиво и привлачно сценско штиво, које је, судећи по реакцијама гледалаца, у потпуности било по мери стериданске публике. Уосталом, с правом, јер ова представа погађа управо у оно што је био и циљ – у суштину позоришта.

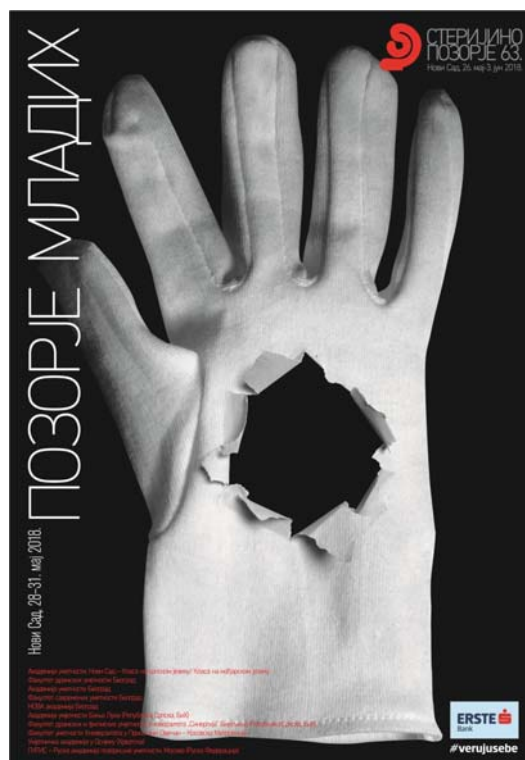
Милена КУЛИЋ

Сутра, у 23 часа, на Академији уметности (Ђуре Јакшића 7), Училишта бр. 1
Представа у оф програму Позорја младих
Пријемни испит

Колоквијум студената I године глуме на српском језику

Професор: Борис Лијешевић

Стручни сарадник: Милан Новаковић

Дизајн: Атила Капитан

Округли сто – Јами дисџрикти

Нација – последњи азил за неуспешне људе

На Округлом столу о представи *Јами дисџрикти*, у продукцији Битеф театра Београд, Центра за културу Тиват, Фестивала MASZK Сегедин и Think Tank студија Нови Сад, учествовали су ауторка текста Милена Богавац, редитељ Кокан Младеновић, аутор музике Марко Грубић и глумице Исидора Симијоновић, Јелена Граовац и Нина Нешковић.

Модераторка **Ана Тасић** започела је причу констатацијом да структура овог текста измиче класичном театру, те се представа може назвати постдрамским позориштем. Замолила је Милену Богавац да исприча како је текао процес настајања драмског текста.

Милена Богавац рекла је да су она и аутор музике Марко Грубић започели рад на музичко-сценском делу под радним насловом *Нација*, који је укључивао једну глумицу, те да су се бавили темом нације као апстрактним појмом.

– Кад погледамо савремени свет, можемо констатовати да једино што је наизглед сигурно јесте национална држава, то је концепт који до данас опстаје, иако заправо и не знамо шта се све подразумева под појмом нације. Затим је у пројекат ушао и Кокан Младеновић који нам је објаснио да у позоришту морамо да имамо неку врсту приче, без обзира колико је био занимљив концепт нашег замишљеног перформанса. Тако смо Кокан и ја наставили да се бавимо драматургијом, па смо пронашли вест о томе да је између Италије и Швајцарске пронађен прастари скелет и да су те две државе почеле да се споре о томе. То нам је дало идеју да и у нашем региону пронађемо неку тачку у којој би могло тако нешто да се деси. На тремеђи заиста постоји село Јамена, па смо замислили шта би било да је костур пронађен ту. Схватили смо ово: кад би се тако нешто десило овде, одмах би нас одвело у неки нови рат.

Ауторка текста нагласила је и да је цео рад до краја био колективан, њен део посла започео је тек на пробама, јер је текст прилагођавала и глумицама и потребама представе.

У разговор се укључио и **Марко Грубић**, рекавши да музика током представе шета из жанра у жанр, али све време носи исту енергију и звук. Музиком је јасно наглашено које се поруке и ставови шаљу са бине.

– У целој представи присутни смо ми, као личности, као екипа. Имамо став о нацији који је наш лични и представљамо га пред публиком. То није само овдашњи феномен, већ светски, чак и Американци живе у националној држави. У 2018. причати о нацији заиста је више него апсурдно. Све је очигледније да је то обична форма која се вештачки одржава искључиво због манипулације. Нас је интересовало да то покажемо.

Модератор **Игор Бурић** питао је редитеља колико је за њега било важно постављање једне тако универзалне теме у овдашњи контекст.

– Ја немам став о нацији – започео је **Кокан Младеновић**. – Мислим да је то последњи азил за неуспешне људе. Трагедија ове представе јесте у томе што је раде две генерације које не би смеле да се сретну на једној оваквој теми. Наша, југословенска генерација и постјугословенска, којој припадају глумице, не би смеле више да се баве овим темама. Међутим, сваких недељу дана на овим просторима искрсавају друштвено-политички догађаји који нас уверавају да је ова представа била неопходна. Пробали смо да кажемо: ево, сад знамо шта сте нам урадили деведесетих и поручујемо да вам то неће опет проћи. Нажалост, сви знамо да ће им проћи, ако буду пожелели.

Фото: Б. Лучић

Бурић је подсетио да Кокан Младеновић сада већ редовно сарађује са Марком Грубићем, па је замолио редитеља да објасни тај музичко-сценски концепт којим се у последње време бави.

– Пробали смо да нађемо аутентичну целину за тему коју смо изабрали – одговорио је **Младеновић**. – Овај процес је један од најлепших у мом позоришном животу. Радили смо тимски и много импровизовали на пробама. Миња је стално била са нама, па би оно што смо једног дана импровизовали на проби, сутрадан добили од ње као заокружен текст. Мислим да је ово најтачнија могућа форма за тему која нас је занимала. И кад смо бирали глумачку екипу, први пут смо на аудицији имали и разговор о теми која се третира у представи, јер је било важно да имамо исте ставове. Наравно, важан нам је био и глумачки квалитет, али је било једнако битно да будемо на истим таласним дужинама.

Игор Бурић споменуо је да је на Стеријином позорју јуче одржана трибина о драмском тексту, те да је један од учесника, иначе глумац, рекао како драмски писци не осећају реплику ни глумца, иако се у последњих десетак година глумац више не сматра само извођачем радова, од њега се очекује да равноправно учествује у стварању текста и представе. У разговор је увео младе глумице и позвао да прокоментаришу позицију глумца у савременом позоришту.

– И кад би неко хтео да глумца третира као извођача радова, то му не би успело – одговорила је најпре **Јелена Граовац**. – Глумац је биће које долази са својом идејом и искуством, то не може да се занемари. Од нас се свакако у овој представи није тражило да будемо пуки извођачи, већ да и саме успоставимо однос према овој теми.

Са колегицом се сагласила и **Исидора Симијонових** и додала да је некад мало теже осветити своју ангажованост, али у процесу рада на овој представи то није било тешко.

– За мене је ово преокрет у доживљају позоришта и рада – надовезала се **Нина Нешковић**. – Волела бих да ми се овакви процеси чешће дешавају. Између свих нас створена је дивна синергија, атмосфера толико слободна да смо могли сви да испаднемо и глупи, и паметни, и смешни, све што је изашло из нас било је искрено. И то је највећи квалитет ове представе. Нисмо имали ниједног тренутка потребу да се било коме доказујемо, већ се од нас очекивало да будемо баш оно што јесмо.

**Гласање публике за најбољу представу
Јами дистрикт – 4,68**

Ана Тасић предложила је да глумице објасне која је разлика у процесу рада на оваквим ликовима и на ликовима у класичном позоришту.

– Ово је било слично нашем раду на Академији, јер је све кренуло из импровизација и било је потребно да се отворимо једни према другима – објаснила је **Нина Нешковић**. – Мислим да наша позиција увек треба да буде иста, без обзира на то шта глумимо, јер ангажованост није резервисана само за ангажовано позориште.

На овај одговор надовезала се и **Исидора Симијонових**, речима да је импровизација драгоценост искуство, јер се кроз њу јављају органска решења којих се глумац никад не би сетио да седи и размишља о томе како треба да изгради улогу.

Бурић је затим подсетио да је Милена Богавац први пут у селекцији Стеријиног позорја, па ју је замолио да са присутнима на Округлом столу подели своје мишљење о савременом драмском тексту.

Милена Богавац испричала је да, иако већ осамнаест година професионално ради у позоришту, није никад досад бирана у такмичарску селекцију, те да су јој претходни селектори увек давали објашњења да њен текст у неком смислу не одговара критеријумима – или је текст био коауторски са особом која не спада у домаћи драмски корпус, или представа није била само драмска, већ и плесна итд.

– Међутим, ја текст не доживљавам као нешто одвојено од сцене, већ као део процеса рада на представи, то је оно што сте малопре назвали постдрамским текстом. Мислим да и на овом фестивалу треба да се прати оно што се дешава у савременом позор-

ришту, а не само да се држимо једног правца.

Редитељ **Кокан Младеновић** надовезао се констатацијом да свима на овом простору недостају мало другачија искуства.

– Требају нам нова искуства, стицања нових знања, волео бих да са Стеријиног позорја одем и кажем да сам научио нешто ново. Овај фестивал, са својом моћном машинеријом, са ауторитетом који има, требало би да буде стожер окупљања будућег позоришта. Да постоје озбиљне радионице за младе драматурге, за младе глумце, да видимо нешто што не постоји на нашој малој позоришној сцени. Нисам сигуран да је довољно правити пресеке сезоне, јер оне могу да буду и веома лоше. Стеријино позорје требало би да буде покретач.

Модераторку је занимало и како је представа примљена у другим државама. **Марко Грубић** одговорио је да је *Јами дистрикт* добио награде у Србији, Бањој Луци, Сарајеву и Загребу, као и да је у Темишвару екипа награђена бурним аплаузом.

Из публике је затим глумице поздравио колега из Хрватске **Леон Лучев**, који их је замолио да прокоментаришу сцену псовања, за коју мисли да је прерано завршена.

Исидора Симијонових рекла је да је дивно што јој посао омогућава да оде у ирационалну сферу, у којој се постиже ослобађање и да се то искуство тешко може доживети у реалном животу.

– Мени је то била најтежа сцена – у разговор се укључила и **Нина Нешковић**. – У стварном животу то су ситуације које избегавамо. И кад нас нападне то зло, ми се трудимо да се од њега одбранимо, одгур-

Фото: Б. Лучић

немо га од себе, не дамо да изађе на површину. Мислим да смо најбољи ефекат добиле кад смо се препустиле том злу.

Редитељ је додао и да увек кад се представа игра, на почетку сцене псовања има доста смеха, који јењава како сцена одмиче и псовке постају све бруталније.

– Углавном после те сцене не буде аплауза, али завлада најинтензивнија тишина која није ништа друго него непријатност коју публика почне да осећа.

Андреј Чањи, из каравана младих позоришних критичара „Сумњива лица“, предложио је редитељу да у духу своје представе прокоментарише концепт Стеријиног позорја као фестивала националног текста, те

је подсетио да смо и у представи видели три нације које говоре истим језиком и деле исти менталитет.

– Ваљаним позоришним људима и она држава је била тесна, а камоли ова – одговорио је **Младеновић**. – Чињеница је да на овим просторима говоримо истим језиком. Стеријино позорје морало би да одговори на питање шта је са заједничком литературом, са ауторима који су комплетан опус везали за југословенско подручје и културу. Ја подржавам идеју да се Стеријино позорје врати оснивачком акту, идеји југословенске драме.

Младеновићу је одговорио **Мирослав Радоњић**, директор Стеријиног позорја.

– Стеријино позорје није никад било фестивал било каквог језика, већ домаћег аутора. И данас је тако. На Стеријиним позорјама може да се игра и текст Ласла Вегела који пише на мађарском, могу да учествују сви аутори који се изјашњавају да припадају корпусу наше књижевности и културе. Подсећам да је, пре неколико година, учествовала и Мира Фурлан са текстом *Док нас смрт не расшави*. Ја сам је позвао и питао да ли жели да учествује и она се изјаснила да се осећа као део југословенске културе. На моје помињање идеје, пре десет година, да се Позорје врати регионалном концепту, јавиле су се реакције у стилу „хоћете поново да обнављате Југославију“. Зато смо тада, помало на мала врата, увели представе са југословенског подручја, преко програма Кругови. Те представе увек су занимљивије стеријанској публици, и учествују у такмичењу за две награде. Доста уметника, попут Синише Ковачевића и Душана Ковачевића, такође су ми рекли да се осећају тесно у овој средини. Нажалост, ово је политичко питање, а да се питају само уметници, ово би сигурно било место окупљања позоришних посленика из целе бивше Југославије.

Спасоје Ж. Миловановић, директор Дrame Народног позоришта у Београду, најпре је честитао екипи представе, али се запитао да ли је мало касно за ову тему која је већ доста пута виђена на нашој сцени.

– Такође је и концепт постдрамског текста закаснео, он у другим земљама постоји више од тридесет година. Слажем се са ауторима да је проблем нације и даље актуелан, прича о националном је бесмислена на здраворазумском нивоу. Али очекивао сам од вас троје да ћете бити много убојитији.

Млада критичарка **Ивона Јањић** констатовала је како је очигледно да је екстремна десница увек крива за све ратове, али се запитала шта је са левицом и другим опцијама које су против таквих ставова.

– Тачно је да је неутрална позиција увек најудобнија – одговорила је **Милена Богавац**. – Али ако пред насилљем затварамо очи, ми смо саучесници. То је свакако наш став.

Из публике се јавила и **Катарина Ћирић-Петровић** која се није сложила с констатацијом да је ова представа закаснала. Напротив, требало би сваке недеље да се приказује у свим градовима редом по региону.

Бојана ЈАЊУШЕВИЋ

Критичарска радионица „Сумњива лица“

Исто то – само мало другачије

Редитељ Кокан Младеновић се на 63. Стеријино позорје, фестивал националне драме, враћа представом *Јами дисџирки*, по тексту Милене Богавац. Представа почиње оног тренутка кад публика крочи на сцену и крене да се граби за што боља места, јер се у свој тој гужви, између каблова и столица, шеткају и мајмуни који ступају у контакт са понеким гледаоцем чији се поглед мало дуже задржи на њима, хватају га за руку, нешто чаврљају, што би се рекло – играју се. Фини, питоми, мирољубиви мајмуни. Таман кад ваздухом проструји питање у каквој ће конкретно вези бити са глумцима који ће изаћи на сцену кад светла замру, мајмуни се усправљују и дилема је решена: мајмуни су, заправо, глумци.

Такви костими добијају смисао кад се радња смести у велики забавни парк у месту Јамена, које ни по чему не би било значајно, чак ни по томе што је у њему пронађен скелет наводно првог човека на планети, колико по томе да се налази на територијалној тремеђи Србије, Хрватске и Босне и Херцеговине, од ког тренутка креће окршај курс историје озлоглашеног комшијског сукоба. Пошто у школу углавном идемо у земљи у којој смо рођени, тако ваљда и слушамо историју из локалне визууре и ретка је, готово непостојећа шанса, да чујемо друге верзије догађаја, па, и ако их чујемо, нормално, не верујемо. Е, сад, проблем настаје оног тренутка кад се иста историја, у исто време, и на истом месту, интерпретира различито. Тад се човек збуни. На све то, та историја спинује се час медијски (видео-бим иза глумица то илуструје и примерима вести из трију земаља), час научно (истакнути научници од ауторитета и угледа), час нас врати у безазлено доба детињства где се, уместо ужине, сервира шовинизам упакован у поучну причу, тако да то и не доживљавамо као спиновање, јер смо мали, волимо васпитачицу, ерго, све јој верујемо, час туристички, јер сваком је своја земља најлепша... Списак је дугачак, аспекти различити, само је једно исто – спиновање. Добро је и корисно што постоји тај неутрални, унпрофорски термин, *спиновање*, јер био би подухват превести га на три различита, комшијска, језика. И овако је ствар компликована.

Игрица „Пронађи разлику“, коју Младеновић баца пред публику, остварује се на неколико поља. Најпре на костимографском (Ивана Несторовић), јер су и Србија (Исидора Симијонович) и Хрватска (Јелена Граовац) и Босна и Херцеговина (Нина Нешковић), обучене исто и кад гледамо вести, и кад слушамо научну емисију или полицијски извештај, туристичку пропаганду, чак и кад ратујемо. Затим, на драматуршком, будући да текст који се изговара функционише по

принципу измењених референци зарад разликовања земаља, али у основи је исти, или бар шаље исту поруку (помучићемо се да нађемо разлике). На плану глумачке игре, та *иститосити* је истакнута у смислу пре-наглашености и технике, где су разлике заправо (само) означитељи земаља и то се остварује језиком, односно дијалектом, тачније ругањем истом, које, опет, чини да репетитивност, као један од главних механизма представе, у већини сцена не производи досаду, него управо супротно. Једине две сцене у којима се јавља досада, едукација у вртићу и навијачки острашћено насиље, као један од најпластичнијих израза мржње, нису проблематичне због репетитивности по себи, него времена које беспотребно заузимају, будући да је поента јасна и после уводних пар реченица о малом Јаменку, као и после првих пар, премда невероватно креативних, псовки.

Војничка увежбаност, кондиција и дисциплина три глумице, као подупирачи њихове глумачке игре, помажу материјализацији редитељског концепта. Фокусиран поглед, као израз огромне концентрације, физичка спремност и увежбаност покрета, као и, што би рекле вести, одсуство дијалога земаља суседа, реализују замисао Кокана Младеновића, дефинишући је на сцени крајње самоуверено. Острашћеност којој земље робују већ деценијама, својом острашћеном глумом девојке потпуно и постижу, ругају јој се без преласка у баналност и шмиру, иако је терен веома клизав и шансе за то су велике, трансформацијама које се смењују динамично, чак, опасно брзо. Поменуто одсуство дијалога, као део и драматуршког и редитељског оквира, и јесте најбољи начин да се прикаже истоветно стање и на политичкој сцени.

Забавни парк на територији несрећног Јамена отвара и затвара представу, тако да крај заправо објашњава почетну сцену и откуд у њој мајмуни. Ово је сегмент представе којој прети баналност, избегнута у глумачкој игри. Ако је идеја и у једном тренутку да смо сви ми, народи три посвађане земље, у основи исти, још „истији“ него што мислимо, утолико што су сви подједнако дозволили да се у сукоб умеша „неутрална“ страна, познатија као „Запад“, која је од нас направила мајмуне те тако, уместо да угаси ватру, у њу долила уље, па још намеће неутрални језик, све пошасте садашњег друштва, густо концентрисане у шареном свету Јутјуба и ко зна којим начинима да будемо праћени (главни аксиом сваког пијачног разговора), можда се то могло рећи и без мајмуна као таквих. Питање је колико је костим мајмуна и уопште концепт забавног парка адекватан одабир за то, па и нов, на позоришној (политичкој) сцени. Он је ту да представи цикличну структуру, па ако се парк појави на почетку, требало би његово постојање и настанак објаснити на крају, али то што га насељавају мајмуни који послушно следе свако упутство које добију и понизно су захвални за сваку банану која им се баца, не мора нужно бити начин да се појасни како функционишу велике силе. На-

равно да смо свесни да ни Кфор ни Унпрофор на нашој политичкој позорници и у подели наше дуготрајне представе засигурно не играју Светог Саву, али то је јасно и без метафоре парка. Она овако више служи као изговор сонгу који је, истини за вољу, у најмању руку памтљив и вицкасто ироничан и као надоградња на причу о ископаном скелету првог човека. Другим речима, када би се представи одузео оквир парка и мајмуна, и даље би комуницирала подједнако успешно. Другачије је, рецимо, са инсертима из телевизијских вести, који нису сувишни, без обзира на успели труд глумица да само дикцијом прикажу дневнике на сцени, будући да велики значај има о којим је телевизијама реч, а нарочито у какав се однос у том случају стављају, на пример, српски Пинк и Хрватска радио-телевизија.

Текст ове представе потиче из српског пера, пера Милене Богавац. Услов за учешће на 63. Стеријином позорју, дакле, испуњен је. Ипак, текст је, такорећи, тројезичан, ако је веровати крају и идеји да се мора наметнути неутрални језик, кад већ не можемо да се договоримо као људи и комшије. Дилема се сама намеће: да ли да прихватимо одлуку Единбуршког института да смо сви исти, па тако онда и језик, и тиме занемаримо потенцијалну вишејезичност текста, или ипак тражимо титл на сва три језика, са већ постојећим, неутралним унпрофорским? Посегнемо ли за другом опцијом, признајемо да текст није само српски, што не може бити, јер, малопре доказасмо да потиче из пера српске држављанке. Поврх свега, представа настаје у копродукцији три државе. А не, не *ми* три државе. Србија, Црна Гора и Мађарска су овај пут џек-пот тројство, са малом зачкољицом да су прве две од ове три некад биле једно. Колико свега истог, а различитог у једних истих сат и педесет.

Значај ове Младеновићеве представе није иновативност на пољу приче. Заснована је на историјским догађајима, па нам је свима, ваљда, позната. Није ни у комбиновању аудиовизуелних средстава (видесмо, јелте, и захтевније, прве вечери Позорја). Није ни у одабиру младих глумица, чак ни у њиховој игри. Уопште, иновативност није параметар по коме би требало да посматрамо значај ове представе. С друге стране, смелост и директност, ослобођеност од стега лажне политичке коректности, јасност у изразу (постигнуте управо зато што је све ово претходно присутно) и успешно избегнута неизбежна замка у коју се готово редовно упада када говоримо о суседским односима, а то је да се они обавезно морају представити као последица лоше политике старијих, па млади сад испаштају – јесу разлози због чега је битно и потребно сат и педесет минута свог живота посветити *Јами дистрикџу*. Нина, Јелена и Исидора су на сцени и прошлост и садашњост, и стара и нова генерација, и цивил и ратник, и жртва и кривац.

Милица ПЕТРОВИЋ

Сутра на Позорју СРЕДА, 30. мај

9–12.00 часова / Отворени простор на Фрушкој гори

Позорје младих

Глумачка радионица „Стања“

Радионицу води Ђерђ Херњак

11.00 часова Међународна селекција „Кругови“

Округли сто: Људи од воска

12.00 часова / / Такмичарска селекција

Округли сто: ...и остали

15.00 часова / Позориште младих, Мала сцена

Позорје младих

Живот мој (ауторски рад студената)

Факултет уметности Приштина – Косовска Митровица

17.00 часова / Културни центар Новог Сада

Позорје младих

Софокле: Антигона

Академија уметности Бања Лука (Република Српска, БиХ)

19.00 часова / Позориште младих

Такмичарска селекција

ХАЈКА НА ВУКА

Текст: Огњен Обрадовић

Режија: Наташа Радуловић

Шабачко позориште

ДРАГАН: Срам те било, претиш гостима. Је л' то пристаје жени да тако прича?!

МИРЕЛА: Јак си ми ти гост, цео живот пијеш на вересију.

ДРАГАН: Покрала си ме, мог си вука продала, ниси ни питала да ли допуштам. Да си ми рекла, да си најавила шта спремаш, па да извадим паре, да кажем, ево ти, дабогда ти присело, узми све, ал' вука ми не дирај.

МИРЕЛА: Ево, сад ти кажем, продала сам га, узми па га откупи, шта се то мене тиче.

(Огњен Обрадовић, *Хајка на вука*)

21.00 час / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“

Такмичарска селекција

УТОПЉЕНА ДУША

Текст: Александар Југовић

Режија: Бобан Скерлић

Београдско драмско позориште

ДИС: Чуди ме да се до сада нисте навикли.

ПУТНИК: На шта?

ДИС: На извесност смрти.

ПУТНИК: Ма, ко се на то може навићи! А, ти си се навикао?

ДИС: Ја сам се навикао и на смрт после смрти. Свака чаша вина може нам бити последња.

ПУТНИК: И ти си ми неки песник! Место да разгалиш овај испрепадани народ...

(Александар Југовић, *Утопљена душа*)

21.00 час / СНП, Камерна сцена

Позорје младих

Џејмс Радо и Џером Рагни: Коса

Факултет драмских и филмских уметности,

Универзитет „Синергија“ Бијељина

(Република Српска, БиХ)

23.00 часа / Академија уметности (Б. Јакшића 7), Учионица бр. 1

Оф Позорје

Пријемни испит

Колоквијум студената I године глуме на српском језику

Професор: Борис Лијешевић

Стручни сарадник: Милан Новаковић

Našoj zemlji su potrebni mladi
koji veruju u sebe.

I banka koja veruje u njih.

ERSTE
Bank

#verujusebe